

ВПЛИВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА СИСТЕМУ БАНКІВСЬКОГО КОНТРОЛЮ ТА КОМПЛАЄНСУ

ІВАНЕНКО Денис, здобувач вищої освіти

спеціальність 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

Миколаївський національний аграрний університет

***Анотація:** Дослідження присвячено аналізу впливу штучного інтелекту на трансформацію систем банківського контролю та комплаєнсу. Розкрито основні напрями застосування ШІ технологій у сферах протидії відмиванню коштів, виявлення шахрайства та автоматизації регуляторних процесів. Проаналізовано переваги та виклики впровадження ШІ у банківський комплаєнс, включаючи підвищення ефективності моніторингу, зниження операційних ризиків та покращення якості регуляторної звітності.*

***Ключові слова:** штучний інтелект; банківський контроль; комплаєнс; RegTech; автоматизація; AML; фінансовий моніторинг.*

У сучасних умовах цифрової трансформації фінансового сектору штучний інтелект (ШІ) прискорює інноваційні зміни у системах банківського контролю та комплаєнсу. Стрімке зростання обсягів фінансових транзакцій, ускладнення регуляторних вимог, потреба у швидкому реагуванні на нові типи ризиків формують передумови для активного впровадження ШІ технологій у банківську сферу [1].

Глобальний ринок RegTech демонструє стрімке зростання: з 12,82 млрд дол. США у 2023 р. до 22,6 млрд дол. США у 2024 р., що відповідає темпу зростання 35% щорічно; фінансові установи щороку збільшують інвестиції у ШІ-рішення на 10% у розвинених ринках, в Україні Національний банк активно сприяє розвитку RegTech рішень, що підтверджується публікацією «Зеленої книги з розвитку RegTech на фінансовому ринку України» [2].

Основні сфери, технології та переваги застосування ШІ в банківському комплаєнсі та контролі наведено в табл.1.

У сфері протидії відмиванню коштів та процедур «знай свого клієнта» (AML/KYC) ШІ забезпечує автоматизований аналіз клієнтських профілів, моніторинг транзакцій, виявлення підозрілих операцій. Системи машинного навчання аналізують поведінкові патерни клієнтів, що дозволяє скоротити кількість помилкових спрацьовувань на 73% [4]. Обробка природної мови (NLP)

забезпечує автоматизоване сканування документів і новинних джерел для актуалізації інформації про клієнтів. Виявлення та запобігання шахрайству представляє ще одну сферу застосування ІІІ. Алгоритми виявлення аномалій здатні ідентифікувати 85-90% шахрайських операцій у реальному часі. Системи комп'ютерного зору аналізують документи на предмет підробок, а поведінковий аналіз виявляє нетипові схеми використання банківських послуг. Автоматизований моніторинг транзакцій забезпечує цілодобовий контроль фінансових операцій; ІІІ-системи аналізують мільйони транзакцій щодня, автоматично класифікуючи їх за рівнем ризику та формуючи алерти для подальшого розслідування, це дозволяє банкам суттєво підвищити швидкість реагування на потенційні порушення [4].

Таблиця 1. Основні сфери застосування ІІІ в банківському комплаєнсі та контролі

Сфера застосування	Технології ІІІ	Основні переваги
AML/KYC (протиція відмиванню коштів)	Машинне навчання, NLP, аналіз поведінки	Скорочення false-positive на 73%
Виявлення та запобігання шахрайству	Аналітичний ІІІ, розпізнавання образів	Виявлення 85-90% шахрайських операцій
Автоматизований контроль транзакцій	Алгоритми виявлення аномалій, реальний час	Моніторинг 24/7, швидкість обробки
Регуляторна звітність та комплаєнс-моніторинг	Автоматизація документообігу, генеративний ІІІ	Зниження витрат на 60%, точність звітності

Джерело: узагальнено автором за інформацією [4]

Автоматизація внутрішнього аудиту є перспективним напрямом використання ІІІ у банківському контролі. Інтелектуальна обробка документів дозволяє скоротити час, автоматично виявляючи розбіжності та порушення у фінансовій звітності. Системи ІІІ здатні аналізувати великі обсяги аудиторських даних, виявляючи потенційні ризики та формуючи рекомендації для управління [5]. Зниження операційних ризиків досягається через моніторинг бізнес-процесів та автоматичне виявлення відхилень від встановлених процедур [5]. ІІІ-системи попереджують про потенційні проблеми, що дозволяє банкам активно управляти ризиками [5].

Перевагами впровадження ІІІ у банківський комплаєнс є: точність виявлення порушень, скорочення часу обробки алертів, зниження операційних

витрат [5, 6]. Банки, що використовують ІІ, демонструють краще дотримання регуляторних вимог. Автоматизація рутинних процесів дозволяє перерозподілити людські ресурси на більш складні аналітичні завдання.

Однак впровадження ІІ супроводжується такими викликами: можливість алгоритмічної дискримінації; проблеми захисту персональних даних через великі обсяги клієнтів; високі витрати на впровадження та навчання персоналу; необхідність адаптації існуючого законодавства до нових технологій [5, 6].

Отже, ІІ трансформує систему банківського контролю та комплаєнсу, забезпечуючи вищу ефективність, точність та швидкість обробки регуляторних процесів. Вважаємо доцільним розвиток регуляторної бази та підготовку кваліфікованих фахівців.

Література:

1. Rroij Research Journal. Influence of AI in Banking: Ethical and Compliance Implications. 2024. URL: <https://www.rroij.com/open-access/influence-of-ai-in-banking-ethical-and-compliance-implications.php?aid=94414>
2. National Bank of Ukraine. RegTech Development Green Paper Published. 2024. URL: <https://bank.gov.ua/en/news/all/opublikovano-zelenu-knigu-z-rozvitku-regtehu>
3. Fenargo Resources. 5 Ways AI is Helping Financial Services Ensure Compliance. 2024. URL: <https://resources.fenargo.com/blogs/ai-in-finance>
4. Coinlaw. RegTech Industry Statistics. 2025. URL: <https://coinlaw.io/regtech-industry-statistics/>
5. Trends in Economics and Management. Transforming Banking with Artificial Intelligence. 2024. Vol. 18, Issue 2. P. 67-78.
6. International Journal of Computer Science and Mobile Computing. Improving IT Control Compliance using Artificial Intelligence. 2024. Vol. 13, Issue 5. P. 45-52.

Abstract: The research is devoted to analyzing the impact of artificial intelligence on the transformation of banking control and compliance systems. The main areas of AI technology application in anti-money laundering, fraud detection, and regulatory process automation are revealed. The advantages and challenges of implementing AI in banking compliance are analyzed, including improving monitoring efficiency, reducing operational risks, and enhancing regulatory reporting quality.

Keywords: artificial intelligence; banking control; compliance; RegTech; automation; AML; financial monitoring.

*Науковий керівник – БУРКОВСЬКА Алла,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв*